

AUSPICE AUTORE

6

ΥΓΙΕΙΑΣ,

P R Æ S I D E

DN. RUDOLPHO GVILIELMO
CRAUSIO,

Phil. & Med. D. Pract. & Chym. P. P. cele
berrimò, Facult. Med. Seniore maximè spectabili, ut &
Leopoldinæ Societatis Collega dignissimò,

DN. Patronò, Promotore, Præceptore ac Hospite suo omn.
honoris & observantia genere atatem devenerandò,

DISPUTATIONEM

DE

HYPERCATA
THARSI

Symmystis Asclepiadeis

publicè ventilandam

proponit

PETRUS Edlmann / Hadmersle-
biâ-Magdeburgensis,

in ἈΚΡΟΑΘΗΝΩΝ MEDICO

A. d. Decembr. An. M. DC. LXXXI.

Horis consuetis antemeridianis.

JENÆ, Literis WERTHERIANIS.

*GENEROSISSIMO EXCEL-
LENTISSIMOQUE DOMINO,
DOMINO*

**GUSTAVO ADOL-
PHO à Schauenburg/
POTENTISSIMI ELECTORIS
BRANDENBURGICI
CONSILIARIO INTIMO,
ARCHI-DUCATUS MAGDEBUR-
GENSIS**

**PRÆSIDI EMINENTISSIMO,
PRÆFECTO in Liebichenstein/
HÆREDITARIO in Embden/Schadeleben/
Bekendoff/ & Hohen-Barstleben/ &c.
MÆCENATI SUO MAXIMO SANCTE AC
JUGITER COLENDO**

IN
SUBMISSÆ OBSERVANTIÆ SIGNUM
SPECIMEN HOCCE ACADEMICUM

D.
D.
D.

P. Edelmann / A. G. R.

Α. Ω.

CAP. I.

De

DEFINITIONE.

Περκαθάρσεως naturam atque curationem, Bono cum DEO, indagaturus, citra ambages à Διαγωγῆς adfectus hujus exordiar, idque ope *Definitionis Nominalis & Realis*.

NOMINALIS sistit ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΝ, sive vocis originationem, ΟΜΟΝΥΜΙΑΝ, sive vocis significationem, & ΣΥΝΟΝΥΜΙΑΝ, sive æquivalentem adpellationem; Hæc enim de quâlibet voce aliàs quærere usu receptum est.

Vocis Originationem quod concernit, nemo non, qui vel primis Græca labris attigit, in facili videt hanc sua Grajis debere natalia, atque descendere διὰ τὴν ὑπερ, quæ præpositio hõc locõ, ut aliàs quoque sæpiùs, superlativum, id est *nimiùm, super vel supra modum* indicat, & à verbo τὸ καθάρειν *purgare*, quod quandoque in foro Medico *in genere* quamvis purgationem, sive spontè sive ope medicamentorum ea fiat, denotat; Sæpiùs autem, & in *specialiori significato* de sola purgatione, quæ ἄνω vel κάτω à *specifica medicamenti purgantis virtute* excitari solet, prædicatur.

Inde medicamenta purgantia καθάρτικα' & effectus horum *purgatio καθάρσις* Græcis audiunt, atque ubi illa

tyrannidem in humores corporis nostri exerunt ; sive, ubi purgatio nimum, idque vel κάτω, vel simul άνω excitatur, dicitur Græcis ΠΙΠΕΚΑΘΑΡΣΙΣ, Latinis *nimia, immodica, superflua*, vel, terminò potioribus autoribus usitati, SUPER-PURGATIO : Præterque has recensitas adpellationes rariùs æquivalentes reperies. Teutones amant dicere de eo, hóc qui laborat symptomate : Die Purgation greiffst ihn zu sehr an / Er purgiret Lung und Leber aus. It. Er purgirt biß aufs Blut.

Solet quidem υπερκάθαρσις aliquibus sub cholerae nomine explicari, & cholera spuria vocari; it. pro diarrhœâ, quando venter nos ad adsellationes plus nimis incitat ; ut & non rarò pro dejectione άνω καὶ κάτω factâ à venenò, sumi ; nec infrequenter etiam dysenteria dici. Præterea καταμήνια άμετρεα, menses immoderati adpellitari quoque solent υπερκάθαρσις menstrua ; sed quemadmodum ex suprâ dictis liquet, iis in passibus vocabulum υπερκάθαρσις sumitur in latiori significatione, nos autem in propria & specialiori, pro nimia dejectione post adsumpta purgantia contingente id accipimus.

Hisce paucis sic præmissis ad rem ipsam descendimus, ac fundamenti loco talem exhibemus DEFINITIONEM sive descriptionem.

HYPERCATHARSIS est frequens & copiosior κάτω, sepè etiam άνω humorum tam alimentarium quàm excrementitiorum excretio, à nimia eorum fermentatione, & contractione irritati ventriculi, imprimis prolongati, post adsumptum purgans excitata.

Genus, quod in hoc adfectu, ceu in aliis accidentibus formalem constituit rationem, dicimus esse ἐκκρεσις, excretionem.

Referri ergò debet ad *symptomata in excretis*, quò referri solent ejusmodi rejectiones, quæ neque *Ἐναιπως* neque *μετ' ὀφειλάς* h. e. *nec tempestivè, neque cum facili tolerantia* fieri solent ; utrumque enim in præsentì adfectu deprehenditur.

Etenim adsumptò medicamentò, acrius & violentius intestinorum parietes vellicante & irritante, contrahuntur intestinorum membranæ ad exprimendum obvium, atque hinc non *excrementitii* solùm, verùm & *alimentarii succi*, ipsique *spiritus* ultra naturæ & virium sphæram excernuntur ; imprimis, si humores in corpore contenti, fermentationis turbis nimium subjiciantur, quaqua patet via, exitum quærunt, & tunc cum maximâ ægri molestiâ copiosius plerumque *κᾶτω*, sæpiùs tamen etiam *ἄνω* expelluntur. Nam juxta mentem *Excellentissimi DN. D. W E D E L I I, Præceptoris & Patroni mei summè devenerandi, l. de Med. Facult. p. 154.* Plurima purgantia fortiora hypercatharsin potius *κᾶτω*, quàm vomitum excitant.

Dixi in Definitione **HYPERCATHARSIN** esse *frequentem & copiosorem* humorum tam *excrementitiorum*, quàm *alimentitiorum* excretionem ; non quasi cum iis facerem, qui medicamenta Purgantia quoad præscribendi & operandi modum legitima, solùm vitiosum quod est in corpore aggredi & propellere, intactis planè humoribus alimentariis, credunt ; neq; etiam ac si nescirem aut negarem in purgatione frequentem, vel copiosorem, saltim, quàm aliàs natura consueverat, fieri solere ac debere humorum excretionem ; novi siquidem (1.) purgantia præter morbosum liquorem evacuandi, etiam utilem & alimentosum succum alterandi, corrumpendi & expellendi vim habere. (2.) copiosorem debere esse.

excrementorum ejectionem post adsumpta purgantia, adeò ut nec XV. aut etiam XX. sedes purgationem absolventes Hypercatharsecos adpellationem statim mereantur, si *Ἐλαβῶς καὶ Ὀικαίρωσ* factæ sint, cum excreta non copiâ æstimanda, sed respiciendum sit ad ipsorum qualitatem & ægri vires, seu tolerantiam, juxta monitum *Coi sect. 1. aph. 23. Τὰ χωρέοντα μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ' ὡς ἀν χωρήν οἷα δεῖ καὶ Φέρεσι & Φόρωσ*, h. e. *Quæ evacuantur non sunt æstimanda copiâ, sed si, quæ oportet, vacuentur, & æger facillè ferat.* id quod confirmatur in *aph. 25. sect. 1.* ut & *aph. 3. sect. 4. Ἦν μὲν οἷα δεῖ καθάρσεσθαι καθάρωνται, ἕυμφέρεσι ἢ καὶ Ἐφόρωσ Φέρεσι, τὰ δ' ἐναντία δυσχερῶσ.* *Si talia purgentur, qualia decet purgari, confert, & facillè ferunt, contra verò si fiat, graviter.* Ex quibus omnibus abundè constat copiosam debere esse excretionem, terminum autem perfectæ purgationis esse tolerantiam ægri & rejectionem humoris vitiosi, satisque benè, ut solet, loqui *Senertum l. 3. Prax. med. part. 1. s. 2. c. 13. p. 163.* scil. *Licet evacuatio satis copiosa sit, & tamen cum ægri tolerantia fiat, aut saltim virtus non valdè dejiciatur, et si aliquò modò debilitetur, fluxum neque cohibendum, neque adjuvandum, sed naturæ rem permittendam, ac symptomatibus saltim occurrendum esse.* Itaque solùm NIMIUM, quod hîc contingere solet, culpo, id enim, ut aliàs, ita potissimum in purgatione naturæ inimicum est, hinc *δυσφορία* patientis exsurgit.

Helmontius lib. 1. de potest. med. n. 33. in dispens. n. 38. & alibi Purgantia omnia virulenta, maligna, nociva & venena vocat; licet autem de abusu potius non verò legitimò eorum usu hæc intelligenda esse cum plurimis censeam, non negandum tamen existimo haut paucas res purgantes aliquid, si non veneni, saltim medica-

men-

mentorū sphaeram excedentis, & de venenositate participantis in sinu suo fovere, quod multis non nequirem rationibus deducere, si instituti id ratio permitteret. Cum igitur stantibus hisce, Helmontio quoque teste, & consentientibus autorum observationibus, nec refragante ratione ipsa *purgantia semper aliquid de vita deprudentur*, haud conjicere difficile erit, quantas turbas, quantas noxas, in Republica Microcosmica creent *Purgantia degussa, fortiora*, vel non bene correcta, aut inconvenienter quoad dosin & tempus exhibita, verbo; quantum noceat Hypercatharsis?

CAP. II.

De

SUBJECTO.

PROgredimur nunc ad investigationem SUBJECTI; facilius enim, teste Medicorum Cicerone, *Celsò l. 4. de re Medica c. 1.* novimus morbum & ejus curam, si prius sedem ostendimus.

Principale ὑπερκαθάρσεως Subjectum ratione excretionis & irritationis statuimus ventriculum, imprimis prolongatum, ut loqui amant Anatomici, h. e. Intestina; minus principale vero ductum cholidochum, pancreaticum, glandulas miliares intestinis intertextas, quin alias quoque partes, ad quas alias purgatio pertingere solet. Ratione colliquesationis & fermentationis Subjectum principale dici potest massa sanguinea.

Ut res felicius pateat, consideremus modum illum quò in legitima humorum evacuatione ab adsumptò purgante recrementa ad intestina perveniant.

Cacochymiam, sive humores in qualitate vitiosa & copia

copiâ peccantes Massæque Sanguineæ commixtos purgationem indicare ex Institutionibus est notum. Effunduntur autem illi in ventriculum & intestina, à quibus deinde ulterius eliminantur, *non immediatè* per vasa sanguifera ex Massa Sanguineâ; quicquid enim de arteriis eò tendentibus dicitur, dicitur tantùm, ut benè ait *Sylvius Prax. Med. app. tr. 6. p. 749. §. 190.* nec satis probatur; sed mediantibus quibusdam quasi *filtris* seu *colatoriis* eò transfunduntur.

Hæc *filtra* seu *colatoria* duplicis sunt generis; alia *manifestiora*, ut *ductus salivales*, qui in os primùm, deindè per oesophagum ac ventriculum pituitam & serum ad intestina deducunt; porrò in ipsis intestinis *ductus cholidochus epaticus & pancreaticus*, à quorum contentorum Tincturis excreta alvina, & ea quæ per vomitum rejiciuntur plerumque flavedine, aut interdum etiam viriditate saturata conspiciuntur; alia *minus manifesta*, *glandulae* nimirum *miliares*, quæ intimæ intestinorum tunicæ adhærent; & suis tubulis excretoriis hiant in intestina, per quos recrementa, quæ priùs è sanguine inbiberunt, eò evacuant.

Hinc liquet, quæ partes in Hypercatharsi patiantur, nimirum assumptum hypercatharticum *primariò* ventriculum, imprimis prolongatum seu Intestina, *secundariò* vasa colatoria de quibus modò dictum, adficit: ubi enim medicamentum purgans aut legitimam dosin, excedens, aut aliàs non debitè usurpatum, vel nimis acre, *δραστικόν*, humores corporis nostri aut nimium attenuat, turbat, fermentat, aut simul intestina vellicat, rodit & violentiùs stimulat, ab hujus perceptione vellicata Intestina se contrahunt, unde tormina, & propter læsionem & rosionem *filtrorum* seu *vasorum colatorio-*
rum

rum pori aperiuntur, sanguisque provocatur, eadem, quâ ab acri sternutatoriô tandem sanguinem post repetitam sternutationem emitti observamus, ratione.

Remotius subjectum totum corpus esse potest; dum enim purgantium solutio lactearum mesaraicarumque oscilla, verbis utor *Pechlingii de Purgant. c. 30. p. 400. c. mensa*, ad mesenterii partim glandulas, partim hepatis penetralia proserpit, in glandularum recessibus lymphæ conjungitur naturali fluore ad cor festinanti, hujusque deinde ductu in venam axillarem sanguinisque Euripum infunditur, quin imò omnes emetitur venarum cancellos.

CAP. III.

De

CAUSIS.

FRustrâ, inquit *Pergamenus lib. X. M. M. c. 1. laboramus* in curandô tunc temporis, ubi causa ejus fovens negligitur. CAUSAS igitur Symptomatis præsentis ut investigemus necessum est.

Harum *tres* in definitione Hypercatharsi assignavimus (1.) nimiam humorum fermentationem, (2.) Contractionem ventriculi & intestinorum (3.) assumptum purgans. *Priores dua immediata, tertia verò remotior* dici poterit.

Immediatas has esse causas facilè constat, si potestates, quibus aliàs operari solent purgantia, contemplerur. Scilicet purgantia videmus agere vel (1.) colliquefaciendo, attenuando & in fermentationem humores in vasibus contentos conjiciendo; vel (2.) irritandô, vellicando, & arrodendo vasa continentia, h. e. ventriculum cum intestinis & vasis ad eam mediata

quàm immediatè abeuntibus, de quibus *in preced. cap.* pluribus, vel (3.) fermentando & simul irritando.

Prius, *Fermentationem* scilicet & *colliquefactionem humorum* quod spectat, non opus est ut prolixus sim in illò probandò. Purgantia medicamenta inquit *Sylvius prax. med. l. 1. c. 7. p. 169. §. 48.* non tantùm vitiosos humores evacuandi, sed eosdem quoque alterandi ac emendandi, & ad educationem commodam præparandi vim habent. Plura qui de his desiderat, adeat *Pechlini tract. de Purgantibus c. 32. p. 417. & 439.* Neque parùm huc facit, quod passim apud Practicos & in ipsâ curatione morborum observemus, medicamenta purgantia aliis, imprimis aperientibus, pectoralibus, alterantibus & similibus medicamentis addi, non ut purgandi potestatem exercent, sed solùm ut aliorum medicamentorum, quibus adduntur, virtus attenuandi & incidendi magis intendatur & juvetur; imò quod purgantia, etiam fortiora intentionem medici quandoque planè non attingant, sed locò expectatæ evacuationis per alvum, vel solùm menses, vel sudores expellant, vel diuresin inducant, sanè hoc à singulari suâ incidendi, attenuandi & fermentandi virtute potissimum provenire posse asserere nullus dubito; quin existimo, quòd iis in casibus natura, morborum optima curatrix, à visciditate humorum obruta & suppressa, nec emergere, & ad humorem, eijciendo ineptum, satis sufficiens, ab exhibitò purgante, h. e. impetratò auxiliò à coadjutore humores viscidos attenuante, incidente, colliquefaciente & fermentante, sicque se levare in opere sentiens promptius tunc assurgat, hostem adgrediatur, eumque per illam, quam sibi conducibiliorem novit, portam expellat, non attendendo medici voluntatem aut præscriptum; novit

enim

enim illa melius ministrò suò quæ via ad expellendum accommodatior sit.

An autem fermentatio humorum sola ad purgationem sufficere queat, neque irritatio & contractio Intestinorum simul necessaria sit, multos video dubitare, alios id planè negare, mihi tamen illud impossibile haud videtur; etenim cum videam solam fermentationem e. g. in musto & cerevisiâ novâ (alias, quæ ex Chymicis proferre in medium possem, fermentationes lubens prætereo) sufficere ad sequestrandum & ejiciendum inutile & impurum unà cum fecibus, licet nulla dolii accedat contractio; (est enim inanimatum quid, neque sentire potest aculeos pungentium & rodentium salium) hinc facilius mihi persuadere possum eandem ad purgationem in corpore perficiendam etiam posse sufficere.

Deinde *contractionem vasorum humores continen-* *tium* quod concernit, nemo forsan illam Hypercatharsi denegabit, qui perpendet duo ferè in quovis, tam naturali quàm p.n. contentorum motu esse obvia, scil. partis moventis irritationem, & hinc fibrarum ejusdem motricium contractionem, indeque fluidorum contentorum multiplicem motionem. Quotiescunque nimirum pars quædam, sensu molesti vel noxii infestatur, fibrarum sensilium inordinatâ & vehementiori vibratione spirituum ad eam in auxilium vocatur impetus, à quibus aucta & plus minus spasmodica earum tensio perficitur. Contractis sic fibris, vasa quoque tam sanguifera quam lymphatica aliaque, & quicunque partis meatus stringuntur plus minus, indeque vel remorato contentorum transitu, horum, circa locum ita adfectum, *stagnatio*, unde superveniens *tumor*; vel copiosior per vias, aut consuetas, aut insuetas, apertas tamen vel facilè

asperibiles, pro circumstantiarum ratione, effusio sequitur.

Ubi ergo medicamentis purgantibus exhibitis vel 1. *ipforum*, vel 2. *Medici*, vel 3. *Patientis* etiam culpa (de quibus, tanquam *remotioribus causis* nunc agendum) aut nimia in vasis contentorum colliquefactio & fermentatio, aut vasorum continentium à molestâ acredine vellitatio, rosio & contractio ad expellendum noxium excitatur, facilè Hypercatharsi ansa dari poterit.

Medicamentorum culpa potest Hypercatharsis contingere, quoties purgantia *opasiva* exhibentur.

Sic ob pilulas *ex euphorbiâ solò* confectas dysenteriam (*potius Hypercatharsin*) unâ die subortam atque alterò die ægrum sepultum fuisse annotavit *Alex. Benedict. pract. l. 12. c. 17.* referente id *Schenkio observ. 2. l. 7. p. 887.* itidem exemplum hujus symptomatis suborti ex *semine latbyris* assumpto narrat *observ. 5. p. 880.*

Alexander Massarias operum Med. l. 3. c. 22. p. 226. se ex usu medicamentorum, ac potissimum vehementiorum, *scammonii, colocynthidis & similium* frequenter dysenterias observasse, asserit. It. *Borellus Histor. & observ. Medico-Phys. cent. 2. obs. 64. p. 164.* A medicamento *minerali cathartico* triduo repetitis vicibus supernè & infernè cum tantis torminibus & cruciatibus quendam purgatum, ut inquietus & insomnis in universis totius corporis articulis, & quod mirum videbatur, ad ipsas ungvium radices, supra vices, ut dicebat, humanas excrucietur, annotavit *Binningerus obs. med. 76. Cent. 2. pag. 218.*

Quàm periculosas, dolorosas & lethales hypercatharses *degrasivâ* illud medicamentum *Heslingianum Azotib* induxerit *D. Mollenbroc. ann. 1. misc. Germ. obs. 54.* recensuit.

fuit. Vid. etiã *D. Schröki Schol. in Helwigii Observ. Med. Phys. 53. p. 184.* Ejusdem ferè nominis Medicamentum, *Pilul. Azoth* ab empirico quodam *Haffniæ* nominatum & venditum, quod cõstitit ex *cataputia minori, gummi gutta & fuligine* tormina, vomitiones enormes, hypercathar-
ses & alia mala unicã pilulã pisi majoris magnitudine, multis procreãsse annotatum legimus à *D. Kölichen in act. Haffniens. part. 1. n. 88. pag. 172.*

Et profectò *scammoniata, colocynthina, esulina, bel-
leborina, cucum. asin. laureol. elater. euphorb. gialapp. gran.
Cataput. major. & min. &c.* omnia majori dosi aut aliàs in-
consideratò propinata, nec l. a. correctã, non rarò san-
guinolentam inducunt Hypercatharsin.

Scammonium, quod à *Waleo* salutatur anima pur-
gantium atque optimum omnium pharmacorum, si mi-
nùs cum judicio usurpetur in tantam hypercatharsin
ἀνὰ κατὰ plurimos conjecisse, ut de vitã periclitati, &
veriti fuerint, ne cum excrementis, ipsa etiam anima
exterminanda, testatur *August. Thonerus Epist. Medico
Philos. 26. p. 358.* additque aliquem *Scammonium* ideò vo-
casse *Schelmmonium*, seu nebulonem. *Tithymali* omnes ab-
undant succò quòdam causticò, qui succus fundatur Θ le
volatili admodum acri; hoc Θ causticum tam alimentiti-
os quàm excrementitios, si minùs l. a. corrigatur, suc-
cos fermentandò expurgat, ac lethalem portendit Hy-
percatharsin.

Idem esto judicium de aliis, non legitimã dosi propi-
natis, aut minùs benè preparatis, aut aliàs inconsideratè
exhibitis, qualem observationem legimus ap. *Job. Petr.
Lotichium Observ. medic. l. 4. c. 1. observ. 4. pag. 289.* de ξ rio
vite, qui ideò ipsi mortis paratius, aliis verò ξ mortis di-
ciunt. De vitrò ξ ii vid. observationem 79. *Georg. Hieron*

Velschii, pag. 65. De *tiò diaphoretico* dicitur, quod, nisi probè calcinetur & elixivetur, ferocem suam emeticam virtutem non deponat; Ab eò non legitimè præparatò provenisse Hypercatharsin, testis est *D. Amman in Medic. Criticâ pag. 141.* & *Wolf. Hæferus in Hercule Med.*

Medici culpâ] contingit Hypercatharsis plurimis modis; potiores tamen sunt, si 1. præter necessitatem, 2. non observando leges artis *aut* circa debitam dosin, *aut* correctionem, *aut* humorum ac patientis constitutionem catharticum exhibetur.

Utrumque empiricorum est, qui non habitò respectu ad veras causas, signa & similia, neque ad sexum, ætatem, temperamentum & vitæ genus reflectentes, sæpè nobilissima cathartica turpissimè prostituunt, quod plurimis exemplis illustrat *Petr. Forestus observ. Med. 16. l. 22. pag. 379. & seqq.* Atque hinc exhibendo quid pro quò, purgans pro leniente sæpissimè Hypercatharses lethales, aliaque mala excitant. Cùm tamen satius sit & tutius, benè ita monente *F. Sylvio Prax. Med. l. 2. c. 7. p. 402. §. 9.* per epicrasin (i. e. *purgationem partitis vicibus institutam*) corrigere & simul minuere causam morbificam, quàm vehementer ipsam agitandò ægrum in gravioris mali periculum conjicere. Imprimis in bilis expurgatione, in quâ, eòdem momente *l. c. l. 1. c. 7. p. 169. §. 47.* tutius est minori dosi uti cholagogis ob Hypercatharseos metum.

Nulla res, inquit *Vincentius Alfarius Crucius de quaestis per epistol. in arte Medicâ cent. 4. p. 305.* est, quæ medicinam magis incertam & conjecturalem efficiat quàm definita & congrua faciendi remedii quantitas, maximè verò purgantis medicamenti, in cujus exhibitione duo quandoque committuntur errores, ambo à medicò, quan-

quantum potest, declinandi. Primus error est, quando justò imbecillius præscribitur medicamentum, ut nihil evacuet, & plus, quàm oportet, calefaciendo noceat, morbumque adaugeat; aut si evacuet, longè minus fit quod vacuat, quàm quod moverit.

Sanè quod *Hipp. l. 2. Ἀποθνήσκων f. 2. p. 801. edit. Lindan. n. 45.* ait: *μὴ δὲν εἰρή, μὴ δὲν ὑπεροσῶν*, id vel maxime circa purgantia Medico observandum autumo; omnes siquidem circa ægrum, morbum & medicamentum, quæ occurrere possunt, antè perpendendæ sunt circumstantiæ, quàm purgans fortius exhibeatur, ne ignominiosè fateri tandem Medicus cogatur: *Non purgatum.*

Probè ergò considerandum venit, an massa sanguinea facta *Cacochymica alterantibus* corrigi queat, nec ne; si fieri nequit, *separandum* est vitiosum, & quidem *precipitando* materiam illam ex massâ sanguineâ & *evacuando*, imprimis per *urinam*, & hinc per *sudorem*; hæc enim sunt naturalia & legitima media, quibus purificatur massa sanguinea; ubi vero propter certas circumstantias hæc non sufficiunt, ad *laxantia* est progrediendum; aut si jam dicta ob evidentes causas ex pathologicis satis notas locum non habent, accedendum demum est ad *Purgantia*, quæ irritant intestina, sicque influxum humorum ad dicta loca causantur, unde quæ sanguine permista erant recrementa, per ductus cholidochos, pancreaticum & glandulas miliares ad intestina, & tandem ad podicem feruntur.

De fin Purgantium quod concernit, cùm ea sint vel *blandiora* vel *vebementiora*, de quorum potioribus egregiè & incompendio agit sæpè citatus *Sylvius Prax. Med. app. tr. 6. pag. 751. §. 202. & seqq.* prolixius verò de pur-

purgantibus Vegetabilibus *Rolfincius lib. de purgantibus vegetabilibus.* De omnibus autem *Pechlinus exercit. de Purgantibus*; hinc semper cujusque legitima dosis, conveniens corrigens & stimulans attendi debent, verbo: *ne quid nimis.*

Notum quippe est omnia propriè dicta purgantia fortiori dosi propinata facere Hypercatharsin, ob fortio-rem, quam præstant irritationem, præcipuè ex colocyn- thide, ob cujus sinistrum usum bis lethalem hypercathar- sin observavit *Felix Platerus observ. l. 3. p. 805.* it. elateriò, helleborò, giò & aliis *μοχθῆσι* parata, unde corrigentibus opus est. Deinde quæ mucilaginosæ, viscosæ sunt, idoneis incidentibus præparanda, ne tormina, aliæque molestiæ ægris creentur; imò semper ad illud Hippocra- ticum CITO, TUTO & JUCUNDE, reflectendum.

Sic v. g. *fenna*, licet, ut *Sylvius l. c.* ait, imbecillum & blandum purgans sit; *vehemens* tamen dicitur ideò, quòd plerisque tormina soleat ciere, adeoque cum mole- stiâ evacuationem facere; hoc igitur ne fiat, addenda sunt tam stimuli quàm corrigentis locò vel ¶ rea, v. g. *cremor, crystalli, vel* ⊖ ¶ ri, utpote quæ substantiam mucilagino- sam, unde tormina depèdent, corrigunt, vel ejusmodi alia.

Sic nobile & catholicum purgans est *Gialappa*, ut- pote quæ hodiè medicis, in purgantibus præscribendis utramque ferè replet paginam, ipsiusque *resina* adedò magni æstimatur, ut omnibus ferè reliquis palmam præripiat; Sed quis nescit, *eam*, sicut & alia ejusmodi *resinosa* propter viscositatem suam, quâ pellibus intesti- norum adhæret, sæpè gravissima tormina & hyperca- tharsin excitâsse; unde talia vel *cum salinis* e. g. ¶ ⊕ tò, *crem. ¶ri* & similibus, vel *cum oleosis* conjungi, & sic cor- rigi debent; Sic, si cum oleosis, quibus propter ¶ eam
res-

resinositatem maximè cognata, junguntur, propter hanc
cognitionem facilè ab iis resolvuntur, fluxilioraque &
penetrantiora fiunt: itaque possunt vel in vitello ovorum,
vel in emulsione seminis melonum &c. vel in V commodè
& facilè resolvi, & in legitimâ usitatâ dosi sine metu alicu-
us molestiæ exhiberi. e. g. ℞ Resin. scammon. ℥ss. dissolve-
tur cum vitellò ovorum, addaturq; aq. rosarum vel cinnam.
q. s. fiet hinc Emulsio citæ, tutæ & jucundæ operationis.

Quin non purgantium solùm, sed etiam constitu-
tionis agroti optima Medico habenda est ratio; testatur
quippe celeberrimorum Practicorum experientia, sæpè
à purgantibus lenioribus in iis, qui vel debilem, vel ut sic
loqui liceat, papyraceum ferè habent ventriculum,
Hypercatharsin fieri; stomachum enim ratione acidi suf-
purgantium Olia corrigentis & subigentis, haud parum
posse in purgantium medicamentorum viribus infrin-
gendis aut juvandis, vel hypochondriaci & melancholi-
ci docent, qui ob potens, quò abundant, acidum sæpè
nec generosioribus moventur purgantibus. Ubi igitur
debilis est, & patientes nimis sensilis sunt texturæ, præ-
tereà excrementitiis, acribus, serosis præsertim humo-
ribus abundant, lenissimo stimulo concitantur ad cita-
tum exitum.

Necessariò quoque respiciendum est ad ipsum vi-
tiosum in corpore peccantem humorem; an scil. adsit, nec
ne; & si adsit, an dispositus sit ad purgandum, an verò mi-
nus. Sic Borellus hist. & obs. med. phys. 45. cent. 2. memi-
nit presbyterum quendam castrensem, sanum licet,
purgatione uti voluisse cujusdam consilio, sed statim
humores ejus adeò fuisse perturbatos, ut mors paucis ab
illa diebus successerit. Non frustra igitur Hipp. sect.
1. aph. 22. πέποινα φαρμακείων καὶ κινέειν, μὴ ὤμα, quæ matu-

τα κοίτα que sunt, medicamento purgante educere ac movere oportet, non cruda, præcipit.

In cruditate acida evacuantiã vix satis tuta aut fida sunt; aut enim purgantium quorumcunque virtus ab acidis destruitur, ut non rarò, ceu modò dictum, hypochondriaci, melancholici & ceteri, in quorum ventriculò acidum liquamen hæret, fortissima quoque vomitoria & purgantia absque molestiã aut effectu digerant; vel quòd pejus est, ubi acris ejusmodi humor commovetur, solent abdominis cruciatus atque tormina, imò & convulsivi motus sequi, ut hinc in gravius periculum conjiciatur æger. Rectissimè proin *Sylvius Prax. Med. l. 1. c. 7. p. 170. §. 53.* monet, in *cruditate acidã* à purgantibus abstinendum esse, antequam hic humor temperatus, inque seri naturam conversus fuerit, idque ulterius confirmat *app. tr. 8. p. 785. §. 133.* Quemadmodum etiam in *cruditate biliosa* observanda dosis vomitorii quàm maximè est, minorque sufficit, quia biliosa non difficulter per vomitum rejiciuntur, quò ignoratò, aut neglectò ad periculosas Hypercatharses sæpissimè deducuntur ægri. Ubi dubium est, quã dosi commodè purgari possit æger, satiùs, ait *Sylvius l. c. p. 786. §. 150.* in defectu peccare, quàm in excessu, imprimis *ubi turget bilis*, utpote, quæ tunc levi pharmacò educitur; addit quòd tunc facilè sequatur Hypercatharsis.

Restat tandem ipse *Patiens*, cujus culpã Hypercatharsin quoque oriri posse suprã diximus; imò *ut plurimum fieri* existimamus.

Δεῖ δὲ ἔ μόνον ἑαυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποίοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα καὶ τὰς παρέοντας, καὶ τὰ ἔξωθεν, inquit ὁ Θεὸς *Hippocrates 1. aph. 1.* Nec verò satis est Medicum suum fecisse officium, nisi suum quoque ægrotus, suum adstantes faciant, sintque externa ritè parata. Lo-

Locum hoc quàm maximè habet in Purgantibus, hïc enim non satis est Medicum lege artis præscripsisse & exhibuisse purgans, sed *de*, præcipit Hippocrates, *Oportet* ut etiam Pateriens suum quoque faciat officium, scil. in diætâ seu victus ratione se ita gerat, ne præter culpam Medici & medicamenti noxa aliqua inducatur; quin bona fama Medici & Medicamenti cum *vitâ* ægroti, periculum incurrant.

Adsumptô igitur purgante vitandus, imprimis minus consuetis est *aër* tam *nimiùm calidus*, quàm *frigidus* & *pluviosus*; imò hyemis tempore, dum inclementior aër urget, melius est aërem planè fugere, & in locò tepidiore commoditatem suam quærere, secus si fecerit æger, Hypercatharsi facilè fores aperiet, ego ipse meô testari id possum exemplô.

An *nudis pedibus* sit deambulare satis tutum super pavimentum, ut promoveatur purgatio, nolim adfirmare, cùm res periculi sit plena, facileque super purgationem excitare valeat. Consentientem habeo hoc in passu *Kyperum qui Colleg. med. Disp. 20. §. 16.* ait: Refrigeratio abdominis & extremarum partium operationem purgantis promovet, aliquando ita potenter, ut non satis tutum sit, eam suadere, licet eam profuisse observatum sit.

Cibum quod concernit, cavendum ne tum in *quantitate*, tum in *qualitate* hïc peccatum committatur; dum enim evacuationes fiunt, æger tenuiùs nutriatur vult *Hippocrates*. Vitandi quoque sunt cibi nimis humectantes, quia, teste *Galenô de Affection c. 49. t. 3.* alvum nimiùm subducunt, quales sunt cucurbitæ, melones, fraga, pruna, fungi, uvæ, mustum, fructus horæi; quò referri etiam possunt pinguis, *osfa*, lactinia, butyra-

cea, cibi dulces, melliti, saccherata & quæ bilem au-
gere acidumque destruere valent. Hæ enim omnia &
ejusmodi plura humores magis fermentare & acedine
suâ intestina ad contractionem irritare, sicque tormina
& Hypercatharsin inducere valent. *Potus frigidus*
quemadmodum in sanis sæpè alvi fluxum excitat, & in
purgatione promovenda utilem sæpius operam præstat;
ita in hypercatharsi promovenda haut rarò plurimum
confert.

Motus corporis quid effectûs det adsumptô purgante,
exinde videm⁹, quod, quemadmodum hujus per quietem
omnimodam tota sufflaminatur actio: ita nimius motus
creet Hypercatharsin, quod ex *Hipp. aph. 41. sect. 4.* facile
colligi potest. *δηλοῖ ὅτι ἡ ναυτική, ὅτι κίνησις τὰ σώματα ταρασσεί;*
vel navigatio indicat motione turbari corpora, eodem
monitore *aph. 15. s. 4.*

Motus ergò hic modum si excedit, fœcundus mor-
borum existit parens, dum suum nutritui suffuratur
pabulum, humores commovet, & in ὄργασμὸν præcipitat;
omne siquidem nimium, Oraculò ipsò teste, natura est
inimicum.

Pertinent huc etiam *Motus animi* vehementiores,
ira imprimis humores in motum concitans atque ad ni-
miam impellens evacuationem: unde vel ab hæc sola
cholera, diarrhœa, aliique alvi fluxus excitantur.

CAP. IV.

De

DIFFERENTIIS & SIGNIS.

IN quò Hypercatharsis ab aliis alvi fluxibus differat faci-
lè ex hæctenus dictis liquet, scil. quod hic *adsumptum*
præsupponatur medicamentum purgans, aliàs siquidem

in pluribus cum diarrhoeâ, cholera humidâ & dysente-
riâ convenit.

Ratione *causarum* alia à purgante per fermenta-
tionem; alia per irritationem magis fit: alia medica-
menti, alia medici, alia patientis culpa.

Ratione *numeri* sedum, alia ultra viginti sedes & ad
sanguinem usque excurrit. Sic *Timæus* von *Göldenlee-
cas. medic. 16. l. 3. p. 128.* observavit spacio quindecim ho-
rarum *plus quadrages per alvum, & septies per vomitum,*
tandem etiam *cruenta* excreta fuisse, alia quoque exem-
pla vid. apud *Schenkium Obs. Med. l. c. Borellus loco in cap.
preced. cit.* annotavit ultra octuaginta ejectiones. alia *ex-
cedit numerum,* qualis observata fuit à *Schenkiol. c. p. 880.
obs. 50.* in muliere quæ *per decem continuos dies plurimas*
habuit dejectiones non sine ramentis intestinorum.

Dari Hypercatharsin *Criticam* asserit *Job. Theod.
Schenk. Synops. Instit. Med. Disput. l. 5. part. 2. sect. 1. art. 3.
pag. 273. §. 20.*

SIGNA quod spectat in Scholis Medicis dividuntur
in *Diagnosticâ & Prognosticâ.*

Præstò adesse Hypercatharsin ex *duo* *Coeca* agri ob
humorum tam alimentariorum, quàm excrementitio-
rum, interdum sanguinis & ipsorum spirituum excretio-
nem nimiam ad oculum patet; adsunt hinc prostratio vi-
rium, lipothymia, summa anxietates, sudor frigidus,
pulsus languidus, convulsiones, singultus, tormina hy-
pochondriorum, intestinorum, quandoque cruciatus
in universis totius corporis articulis, imò usque ad ipsas
unguium radices se extendentes, cujus exemplum *cap.
preced. ex Binningerò* adduximus, sitis maxima, adpeti-
tus planè prostratus, nausea, oris amaror, concidentia
totius corporis & alia plura.

Πρόγνωσι quod concernit , circa *tria* hæc versatur,
1. prædictionem salutis & mortis. 2. morbi longitudinem
& brevitatem. 3. modum eventus.

Signa, quæ circa *salutem & mortem* versantur, quod
spectat, ait *divinus noster senex* 3. *apb.* f. 4. ἢν μὲν οἶα δεῖ κα-
θαίρεθαι καθαίρωνται ἔυμφέρει τὸ καὶ εὐφόρως φέρουσι, τὰ δ' ἐναν-
τία, δυσχερῶς. Si talia purgentur, qualia decet purgari,
confert & facilè ferunt, contra verò si fiat, graviter. Et
apb. 3. f. 1. αἰ κενώσεις ἐς τὸ ἕχαλον ἀγασσάι σφαλεράι *extremae*
vacuationes periculosaë, id quòd confirmat *apb.* 51. f. 1.

Periculosum ergò hunc agnoscimus adfectum, &
maximè in infantibus, senibus & iis qui tenerioris sunt
constitutionis seu texturæ, ob graviorum symptomatum
cohortem, qui sufficiens est ad mortem inferendam.
Sic etiam juxta *Hipp. apb.* 4. f. 5. Πρὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς
ἢ λυγμὸς ὑπιγενόμενος, κακὸν, à purgatione immodicâ
convulsio aut singultus superveniens, malum; quod con-
firmat *Sylvius* l. 2. *prax. Med. c.* 23. p. 444. §. 60. dicens:
A purgatione convulsio, mala censetur, non tam sem-
per à medicamenti acrimoniâ, quàm humorum moto-
rum; malum tamen, addit, est, si acre exhibeatur medi-
camentum, à quò convulsio excitari queat.

Longitudinis & brevitatis ratione, dicimus hunc
adfectum similem esse acutis, quatenus ejusmodi malè
fidis & gravioribus stipatus est symptomatibus; nam sæ-
pè *intra 24. horas* mortem infert, qualia exempla ex *ca-*
pite preced. repeti possunt; interdum verò *per aliquot di-*
es continuos durat, cujus generis exempla *ibidem* vide-
ri poterunt; ast si in principiò statim medicamenti at-
que diætâ succurritur, periculò caret.

Modus restat *eventus*. Ad *salutem* terminatur, si
medicamenta ritè adhibentur & vires adhuc respon-
dent;

dent; ad *mortem* verò si vires fractæ & resolutæ, gravio-
raque superveniunt symptomata, ut convulsio, singul-
tus, sanguinis nimia excretio. &c.

Joëpserus Manuduct. ad vitam longam c. 10. p. 330. ait,
se nosse tales dejectiones copiâ excedentes non rarò *ta-*
bem, sanguinis suò serò destitui *corruptiones*, febres pu-
tridas ac *mortem* induxisse. Sic quoque *Borellus l. c.*
cent. 2. obs. 62. maciem ex Hypercatharsi annotavit. *PA-*
ralysin totius corporis ex Hypercatharsi observavit *Hel-*
wig. vid. Obs. Med. Phys. posthum. 53. p. 183.

CAP. V.

De

CURATIONE.

PERSPECTÒ Hypercatharseos genere, subjectò, causis,
differentis, signis tam diagnosticis quàm prognosti-
cis, operæ omninò ducimus pretium, ut, quibus auxi-
liis & remediis illa sisti & curari queat, simus etiam
soliciti.

Sistit autem se hîc quæstio enodanda, *an Hyperca-*
tharsis sit statim sistenda nec ne; siquidem in autorum e-
volutione observo quosdam hòc in passu in diversas a-
bire sententias. Alii enim ad eam curandam statim
suadent *adstringentia* & *sistentia* esse adhibenda. *Georg.*
Bertinus Med. l. 20. c. 12. p. 628. immodicam evacuatio-
nem adstringentibus, frictionibus & cucurbitulis sisten-
dam ait. Alii confugiunt ad *anodyna*, quæ *Kozak de*
hemorrhag. l. 1. c. 6. p. 214. virtutem ait habere purganti-
bus omninò contrariam, non quòd constipent vasa, renes
& intestina, sed quòd vapores coagulent, & in humo-
res cogant, humores autem in quiete custodiant & mo-
tum eorum effrœnum compescant. Hinc quidam ad
sacram

facram anchoram, *opium* confugiunt, idque ad gr. 2. 3. & ulterius exhibent. Alii alia adstringentia pro arcanis habent; Ita memini aliquem *terre sigillata* ℞j. cum *lap. hematit. prepar.* gr. Viiij. & *opii* gr. ij omnibus in pulverem redactis pro secretò hoc in passu habere.

Econtra alii sunt, qui non ab adstringentibus, sed *demulcentibus* & *abstergentibus* initium curationis fieri jubent. *Paulus Sorbait Med. Pract. tr. 3. app. de venen. different. p. 55.* Hypercatharsin non statim inconsultò sistendam ait, ne lupus in stabulò includatur, sed *demulcentia* & *humores noxios intestinis adherentes abstergentia* primò adhibenda, deinde ad *adstringentia* deveniendum adserit. *Sennert. l. c. p. 164.* suadet, ut si medicamentum malignum purgans & venenatum adsumptum sit, *abstergens*, quod simul vomitum provocet sit exhibendum, ad quam rem commendat aquam hordei; postea medicamenta, quæ peculiari vi malignitati & veneno illi resistunt, danda vult. Idem ferè suadet *Petrus Forestus l. c. in Scholis*, & jubet primò *sedare dolorem* enemate ex oleis & aliis rebus anodinis paratò, non tamen alviducis; simulque commendat lac coctum cum rad. althææ clystere injectum; hinc enemata intercipientia, & si contumacius malum, enemata valentius restringentia: tandem addit ante injectionem clysteris præstare prius bibere aquam hordei ad abstersionem & deinde clysterem injicere.

Sed brevibus me ut expediam, novi quidem alvi fluxus *ab externò errore* provenientes intrepidè statim sistendos esse, minus verò eos, qui *motu nature* spontaneò accidunt; interim tamen existimo hòc in passu pro varietate causarum, imprimis verò medicamenti adsumpti, constitutionis ægroti, abundantia humorum vitio-

forum,

forum, it. pro ratione durationis, ut & pro gradib9 hujus purgationis curam variandam, nuncque statim sistendam nunc verò præmittenda esse abstergentia & similia.

Quò itaque citò, tutò ac jucundè absolvatur curatio, secundum methodum receptam *indicationesq;*, ceu Mercuriales positas in biviiis ac triviiis statuas eam instituat medicus necesse est.

Indicatio autem statuitur triplex: *Curatoria, Præservatoria & Vitalis.*

Curatoria omnem movet lapidem, ut nimius humorum fluxus mox ocys inhibeat, ne lipothymia, anxietates, hinc convulsiones, aliaque mala ægrum infestent, eumque citius è medio tollant.

Præservatoria ad causas, ne scil. vel medicus vel patiens eas suggerat, respectum habet. Quare, quòd in 2. & 3. cap. monuimus, medicus ad ægri constitutionem, humorum qualitatem & copiam, medicamenti potestates noxias, & hinc debitam correctionem, dosin, it. ad diætam, & quæ similia à Practicis passim annotantur, respicere necessum habet.

Vitalis spiritus, actionum & virium diribitores vel opifices respiciens, eos medicamentis & alimentis corroborantib9, it. ad propriatis servare ac reficere allaborat.

Indicata seu materiale præsidiorum, quæ indicationibus his satisfacere queunt, ex tribus usitatis desumuntur Fontibus; *Chirurgicò* scil. *Pharmaceuticò* & *Dieteticò*.

Inter *Chirurgica* auxilia omnium primum & generosissimum habetur *Venesectio*: hæc an *curatorie* conveniat meritò ambigimus; siquidem per evacuationem hanc duplicem, duplici ratione vires, quarum in morbo omni, imprimis hîc ratio habenda est maxima, magis prosternerentur. *Binnigerus* tamen *Hypercatharsin*,

iteratâ & interpolatâ Venæsectione se curâsse adserit
obs. 81. cent. 1. p. 90.

*Cucurbitulas sine scarificatione cum multâ flammâ
scrobiculo cordis adponere jubet Rolfincius, easdem com-
mendat Sennertus inter scapulas & hypocondria, vel inter
umbilicum & stomachum positas. Umbilico adnotas lau-
dat Job. Theod. Schenck l. c. & Paulus Sorbait. l. c.*

*Ligaturas, frictiones extremorum & similia com-
mendant plurimi.*

*Ex Fonte Pharmaceuticô primarium possident in
Hypercatharsi sistendâ locum anodyna & opiatâ.*

*Kyperus l. c. §. 18. superpurgationem omnium opti-
mè & certissimè sedari ait debitò opiatorum usu.*

*Rolfincius solas commendat Pilulas ex laud. opiat.
e. g. & laud. opiati gr. iij. vel 4. F. Pilula 4, involvantur
pulvere cinnamomi, exhibeantur cum cochleari sirupi
cinnamomi.*

*Excellentissimus D. Wedelius Opiolog. l. 2. sect. 2. c. 4.
p. 116. in Hypercatharsi vel solam essentiam theriacalem,
cum aq. cinamomi sufficere ait. Egregia est essentia the-
riacalis cum dimidiò essentia opii, propinata ad gtt. 40.*

*Et reverà sacra quasi anchora in Hypercatharsi est
Laudanum Opiatum, quod acrimoniam humorum tem-
peret, & effervescentiam compescat, unde novò vigore
armata natura fortius adversus hostem insurgit, eum fe-
liciter depellit & subigit. Singulare quid observavit in
hoc casu D. Wedelius, quòd sæpè à propinatâ laudani
opiatâ unâ vel alterâ pilulâ unicus redierit vomitus, qua-
si confortata jam natura reliquum omne ejicere abo-
raverit. vid. ipsius Opiolog. p. 116.*

*Theriacam, veterem cum vinò decoctionis hype-
rici*

rici Hypercatharsin ex semine lathyris assumptò ortam
curâsse vid. ap. *Schenkium l. c. p. 880.*

Quidam magnificiunt *Tberiacam cum confect. al-
kermes*, quibus addunt *ol. cinnam. vel mentha gtt. i. l. ij.*
posset huic pro Medici prudentiâ addi quoque *granum
unum opii*, & inde formari pilulæ. Sic conducibile quo-
que erit sequens.

*Rx. aq. menth. ℥j. Spir. tberiac. ℥ij.
laud. op. benè parat. gr. ij. l. iij.
Sir. cydon. ℥℞. M. capiatur coch-
leatim.*

Adstringentia non negligenda: huic scopo satisfa-
ciunt *∇ a sigill. bolus armen. lap. hemat. prepar. corall. &
similia* plura, quæ passim ad sistendos fluxus à Practicis
commendantur. Possunt exin variæ parari formulæ, e. g.

Rx. Bol. armen. Terr. sigillat aa ℥℞.

F. pulvis adstringens,

Rx. pulv. stypt. ℥℞. smaragd. prepar. ℞℞.

lap. hemat. prep gr. V. laud. opiat. gr. j.

M. D. S. Unhaltendes Pulver auff 2. mahl.

Rx. CC. s. Δ. ∇ sigill. a. ℞j. corall. rubr. prepar.

rad. Zedoar. aa, ℞℞. laud. opiat. gr. j. M. D.

S. ut supra,

Rx. pulv. styp. Croll. ℞ij. anodyn. ℞j.

M. & divide in tres partes æqu. S. auff 3. mahl.

*Sennertus l. 3. Prax. p. j. s. 2. c. 12. p. 157. ait experi-
menti certi & secreti quasi locò nonnullis haberi, ut ab
usu antimonii nimis vomenti Si cochlear unum vel alte-
rum propinetur, atque multos in momentò inde juva-
men polliceri.*

Quidam *radicum filipendula* ℥j. ut expertum propinant in vinô aut cum ovi vitellô.

Nec omittenda *Confortantia*, quatenus virium debilitati opitulantur & deficientes restaurant.

℞. aq. Cordial. Cinnam. āā ℥j. Theriac. ℥j.

Sirup. acet. Citri. ℥j.

F. potio calidè exhibenda.

℞. ∇ cinnam. rubi fidei āā ℥℞. ~ theriac. ℥j.

Ess. ambræ ℥℞. M. D. S.

Rösslischer Stärck-Tranck / Löffelweise öftters zu gebrauchen.

℞. Tinctura corallor. cum succ. citri parat. ℥j.

confect. alkern. ℥℞. M. D. ad vitrum S.

Herzstärckende mixtur, davon i. Löffel voll auff i. mahl zu nehmen.

Commendanda quoque ægro est conserva rosarum antiqua, ut subinde nucis avellanæ magnitudine aliquid de ea assumat; possent ipsi admisceri nux moschat. Cinnam. Terra sigill. & similia.

Topica quoque suum Ἰσβαλλοῦ μέρος haud consperendum in curatione conferunt, abdomini, ventriculo & scrobiculo cordis adplicata.

Si vomitus urgeat acetum rosaceum calidum pannô quadruplicatô stomacho adplicandum; vel sacculi adstringentes ex menthâ, absynthio, sale, nuce mosch. mastiche in vinô austerô seu rubrô cocti calidè adplicari debent. Vel salis absynthii ℥j. cum jusculô & succô citri seu limonum exhibeatur, monente Paulo Sorbait. l. c.

℞. bals. peruv. ℥j. ∅ nuc. moschat. express. ℥℞.

℞. t. menth. cort. citri ā. gtt. vj.

M. F. Linimentum S. Magen-Balsam.

℞. ol. myrth. mastich. Cydon. āā ℥iij. spica ℥j. Cere q. s.

F. unguentum ventri applicandum.

Emplastrum diaphœnicum, stypticum Myns. de crustâ panis, mastichin. cerotum stomachicum August. quæ omnia cum oleis convenientibus malaxata ventriculo vel abdomini imponenda sunt.

Collum obvolvatur linted + & ☉ imbutô.

CAP. ULTIMUM.

De

REGIMINE DIÆTETICO.

DIÆTA tandem restat, quæ patienti probè commendanda erit.

Dispersitur ea in *Vitalem, Naturalem & Animalem.*

Vitalis commendat aërem temperatum; frigidum verò vetat, cum magis profluvium promoveat. *Odoramenta* ad roborandos spiritus naribus admoveri solent; commendantur mala cotonea, & acetum.

Naturalis consistit in cibi & potus legitimo usu; vitentur omnia pingua & humectantia. Conducunt austeriuscula & adstringentia, ut mespila, cydonea, aliaque similia. Refert *Forestus l. 22. obs. 1.* ægrum fluxu alvi laborantem cum nullis medicamentis curari potuisset, tandem *mespilis comestis* convaluisse, & medico trecentos aureos pro sola mespilorum præscriptione numerasse. Jubeatur quoque æger panem tostum in vino malvatico intingere, & deinde super panem illum aliquid de pulvere quòdam adstringente spargere.

Animalis commendat somnum. Per hunc vires tum vitales, tum animales refocillantur, omnisque sistitur fluxus, exempto sudore. Egregiè hinc monitum illud *Hipp. 15. aph. sect. 4.*: Cum helleborum ducere magis vis, move corpus, cum verò sistere, somnum concilia, in hypercatharsi conveniet.

Et hæc in præfenti de Diætâ dixisse sufficiant, plura è *cap. 3.* ubi de causis egimus, peti poterunt; alia solertia medici relinquuntur.

Atque hæc pro vilissimo ingenii mei modulo, non quidem ad ostentandum, sed exercendum illud, de materiâ hæc brevissime apposita sunt; Multa fateor, restant, quæ tamen adedò angustæ includi chartæ nequiverunt; Finio igitur:

Μόνη τῆς Θεῶς δόξα.

IN medio virtus: nimium naturæ inimicum:

Hoc si perpendis, NOBILIS usque VIR es.

Sic suo EDELMANNO applaudit

PRÆSES.

Quis modus in rebus, qui certi denique fines, curandum; ut stimulus frenaque juncta fient.

Tu verò, ne quid nimis angat corpora, curans plus ultrà ingenio tendis & arte Tuâ.

Ergò Tuo dignas meritis moderamine laudes morborum in toto corpore victor eris.

Gratulabundus scribeb.

GEORG. WOLFFG. WEDELIUS;
D. P. P.

Quan-

Quantum homini noceat, tractas, ὑπερ-
usque-καὶ ἄρα ποιε;
tantum doctrinae præfluit ore
tuo.

*In honorem Præximii Dni. Respondentis
pos.*

AUGUSTINUS HENR. FASCHIUS,
D. Prof. Publ.

Virtus nobilitat, virtute es nobilis, unde
Et jure & merito *nobile nomen ha-*
bes.

Nobile Musarum, Charitumque es germen,
Hygeæ

Nobile delitium, dulce decusque cluis.

Nobile das genii specimen, mox nobile cinget
Noster Apollo Tuum frondis honore caput.

*In honorem Nobilissimi Domini Respondentis,
Fautoris atq; Amici sui suavissimi, hacce
apponere voluit*

JOH. HADRIANUS SLEVOGTIUS, D.

A recht / Herr Edelmann / erhizet Sein Ge-
blüthe

Der Kunst-beseelter Geist / recht zeigt das Gemütthe
Auf Edele Begier / und hänger an der Krafft /
Die Hippocrene mit bewehrter Kräuter-Safft
Ber.

Bermischet / nur zum Dienst der Menschen in dem
Leben ;

Drümb hat sein Edler Geist sich diesem auch er-
geben /

und sucht den Adel nicht in hochgestamtem
Blut /

Allein in einem sonst viel Lobenswerthen Muth /
Er will veradelt sein durch Adelvolle Künste /

Was anders wird gesucht / das achtet Er vor Dünste /
Drümb wird die Pallas Ihm zum höchsten Zus-
gend-Lohn

Bald setzen auff sein Haupt die Edle Ehren-
Krohn.

Dieses setze seinem Hochgeehrten und sehr werthen
Freunde glückwünschend

JOH. PAULUS Bamberg /
Med. Doctor.

